

RAP { regio Zwolle
en omstreken }

IN-GESPREK IN DE RAP-REGIO

++

*Gesprekstoel over beroepsbeelden en
professionalisering van leraren po, vo en mbo*

DE GESPREKTOOL

Het beroep van leraar in het po, vo en mbo is belangrijk, complex en veeleisend, en vraagt om continue professionele ontwikkeling. De RAP beoogt met het onderzoek in de regio Zwolle (RAP, 2023) onderwijsorganisaties inzicht te geven in beelden en behoeften van hun onderwijspersoneel en interventies die ondersteunen bij het binden en boeien van leraren, zodat het onderwijswerkveld toegerust wordt om de problematiek die het personeelstekort met zich meebrengt binnen de regio het hoofd te kunnen bieden.

De gesprekstoel is gebaseerd op de inzichten uit een grootschalig onderzoek in de regio (2023) naar beroepsbeelden, taken/rollen en professionaliseringsbehoeften van leraren uit het basisonderwijs, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs. Deze gesprekstoel is een handreiking voor alle onderwijsprofessionals om binnen je organisatie in gesprek te gaan over de resultaten van het onderzoek. Het goede gesprek over het leraarschap en professionalisering van leraren vraagt om echte aandacht voor elkaars opvattingen, overtuigingen en praktijken. Dit ondersteunt bij het creëren van een gemeenschappelijke taal en visie op het docentschap en professionalisering en het maken van bewuste, onderbouwde en passende keuzes om leraren te behouden en te laten ontwikkelen.

DE GESPREKTOOL BESTAAT UIT VIJF THEMA'S

1. Werk-privé balans
2. Ervaren werkdruk rondom taken en rollen
3. Beroepsbeelden en veranderende rol van de leraar
4. Tijd voor professionalisering
5. Maatwerk in professionalisering

Per thema worden eerst de belangrijkste inzichten uit het onderzoek gepresenteerd, gevolgd door vier typen vragen om met elkaar in gesprek te gaan.

ER ZIJN PER THEMA VIER TYPEN VRAGEN OVER:

1. je eigen kennis, opvattingen en/of overtuigingen;
2. je eigen praktijk;
3. wat je ziet in andere praktijken: wat je bij anderen ziet (andere school, sector), waar je interesse naar hebt of door geïnspireerd bent;
4. welke eigentijdse acties er naar jouw idee nodig zijn om op dit thema verbeteringen te realiseren.

1. WERK-PRIVÉ BALANS

Het onderzoek bevestigt dat het zoeken naar een goede werk-privé balans in alle sectoren een belangrijk thema is. Leraren hebben grote loyaliteit en verantwoordelijkheid richting hun werk en hun leerlingen en studenten.

Zowel parttime als fulltime werken in het onderwijs wordt volgens de leraren bemoeilijkt. Parttimers voelen zich genoodzaakt op hun vrije dagen te werken, omdat het onderwijs de hele week doorgaat. Fulltimers worden bemoeilijkt door de complexiteit van de werkzaamheden en de grote hoeveelheid taken. De werk-privébalans speelt in alle sectoren een beperkte rol. Startende leraren hebben iets minder taken dan seniorleraren, maar er is geen verschuiving gevonden in werkzaamheden over de verschillende loopbaanfases.

a. Hoe ervaar jij momenteel de werk-privé balans?

b. Hoe denk je dat jouw collega's deze balans ervaren en zie je ook verschillen tussen collega's? Heb je een verklaring voor deze verschillen?

c. Heb je misschien vrienden/kennissen in binnen- of buitenland die in andere sectoren werken, waar naar jouw idee een betere werk-privé balans is? Wat zie je daar gebeuren dat bijdraagt aan een goede werk-privé balans?

d. Welke haalbare veranderingen bij jezelf, in jouw school, in jouw sector, in de maatschappij zijn naar jouw idee nodig om de werk-privé balans te verbeteren?

2. ERVAREN WERKDRUK RONDOM TAKEN EN ROLLEN

Uit het onderzoek blijkt dat leraren uit het po substantieel meer rollen en taken noemen in vergelijking met leraren uit het vo en mbo. Er is ook gevraagd naar 'extra rollen en taken' van leraren. Leraren geven een divers palet van 'extra taken' aan die zij binnen hun beroep uitvoeren. Zie de opsomming hieronder.

- **Po:** onderhouden van contacten met externe partijen zoals: zorginstellingen of andere onderwijsinstellingen (bijv. informatie-uitwisseling tussen leraar po en vo), zorg, administratie (voorbereiding en nakijken van lessen), samenwerking met ouders. Leraren in het po geven specifiek aan "schoonmaken" een niet passende taak te vinden.
- **Vo:** contacten onderhouden met externe partijen, stagiaires begeleiden, extra zorg (decaanaat), excursies organiseren en begeleiden, surveilleren in pauzes en tijdens examens, profielwerkstukken begeleiden.
- **Mbo:** organiseren en afnemen van examens, intakes van nieuwe studenten, zorg verlenen aan huidige studenten, contacten onderhouden met externe partijen, ICT-gerelateerde taken, coördinator- of voorzitterschap en taken gerelateerd aan ondersteunen van collega's.

Alle leraren ervaren taken rondom zorg en administratie als meest stressvol, als extra bovenop de reguliere taken en als minder passend bij het beroep. Ook ervaren ze dat ze bij deze stressvolle taken nauwelijks ondersteuning krijgen. Volgens leraren is de oplossing meer tijd voor deze taken.

- a. Herken je het beeld dat uit het onderzoek naar voren komt? Zo ja, waarom denk je dat taken rondom zorg en rondom administratie als belastend ervaren worden. Wat zijn oorzaken?
- b. Wat doet jouw school om de werkdruk, met name wat betreft administratie en zorg, te verlagen? Wat doe je zelf?
- c. Wat heb je in andere scholen gezien wat een oplossing zou kunnen zijn om de werkdruk te verlagen? Zou dat ook in jouw organisatie geïmplementeerd kunnen worden? Waarom wel/niet?
- d. Welke haalbare acties zouden binnen jouw organisatie of school ondernomen moeten worden om de werkdruk te verlagen?

3. BEROEPSBEELDEN EN VERANDERENDE ROL VAN DE LERAAR

Wat betreft verdere ontwikkeling en ondersteuning willen leraren uit het vo en mbo zich meer richten op 'het ontwikkelen van onderwijs', terwijl leraren in het po zich meer richten op 'het ondersteunen van het leren van leerlingen'. Leraren in het po hebben de minste affiniteit met 'het ontwikkelen van onderwijs'. Startende leraren kiezen significant vaker voor de ontwikkeling van alle onderdelen van het beroepsbeeld ten opzichte van seniorleraren en hebben meer behoefte aan ondersteuning dan seniorleraren.

Leraren uit het mbo geven significant vaker aan een verandering te verwachten in hun rol als leraar in de toekomst ten opzichte van leraren uit het po en het vo.

a. Wat zijn jouw opvattingen, overtuigingen en ideeën over de veranderende rol van de leraar in jouw sector? Waar ontwikkelt het leraarschap zich naar toe over 10 jaar?

b. In welke mate en op welke manier zijn jullie binnen je school bezig met het toekomstig leraarschap? Wie betrekken jullie hierbij?

c. In welke mate en op welke manier ben je nieuwsgierig naar de leraarschapsontwikkeling binnen een andere sector (po, vo of mbo)? En hoe zou je dat kunnen benutten voor je eigen school?

d. Met welke vragen, activiteiten en veranderingen zou je concreet aan de slag moeten en kunnen gaan om een visie te ontwikkelen op het toekomstig leraarschap en daarop te kunnen anticiperen?

4. TIJD VOOR PROFESSIONALISERING

Professionalisering is een belangrijk thema in het onderzoek. Leraren hebben behoefte aan (meer) tijd voor professionalisering, dat wordt ook bevestigd in dit onderzoek.

Ook wordt er zowel het belang ingezien van teamprofessionalisering als individuele professionalisering. Een cursus/opleiding lijken nog steeds populair. Toch wordt er ook wel door meer dan een kwart voor intervisie gekozen.

- a. In welke mate heb je het idee dat jij en jouw collega's binnen jouw school ook het gebrek aan en/of voldoende tijd voor professionalisering als een probleem beschouwen?
- b. In welke mate en op welke manier komt jouw school daaraan tegemoet?
- c. Hoe faciliteren andere scholen professionalisering? Ken je inspirerende voorbeelden die kunnen helpen bij het maken van tijd voor professionalisering?
- d. Wat kun je als school concreet anders doen om meer tijd te maken voor professionalisering en wie heeft daarin een rol?

5. MAATWERK IN PROFESSIONALISERING

Uit het onderzoek blijkt dat leraren in alle sectoren de voorkeur hebben voor cursussen en opleidingen en informele intervisie. Opleidingen en teamtrainingen worden gezien als het meest effectief. En toch... elke leraar leert anders, net als elke leerling. Er is een variatie in voorkeuren voor professionaliseringsactiviteiten. Dit vraagt maatwerk in professionalisering.

Opvallend is dat leraren in het vo en mbo vaker een voorkeur hebben voor formeel leren in vergelijking met leraren uit het po. Ook is het belangrijk dat leraren zicht hebben op het brede aanbod van professionaliseringsactiviteiten. Een kwart van de vo-leraren is niet op de hoogte van een scholingsaanbod binnen de eigen instelling.

a. Weet jij welke mogelijkheden er zijn voor professionalisering?

b. Is professionalisering onderwerp van gesprek in jouw organisatie? Hoe worden keuzes gemaakt en hoe zwaar weegt daarbij het belang van de persoonlijke leerdoelen en de organisatiedoelen?

c. Aan welke professionalisering en professionaliseringsactiviteiten heb jij goede herinneringen? Waarom? Wat zijn naar jouw idee kenmerken en condities van goede professionalisering?

d. Wat is er naar jouw idee nodig om in jouw organisatie een goede professionaliseringsagenda op te stellen?

**DEZE GESPREKSTOOL IS ONTWIKKELD NAAR AANLEIDING
VAN HET ONDERZOEK 'DE LERAAR AAN HET WOORD'.**

Download hier de onderzoeksrapportage of ga naar
www.hatseklas.nl/onderzoekrap.

A decorative graphic on a green background consisting of two sets of four vertical brackets. The left set has three light green brackets and one white bracket. The right set has one white bracket and three light green brackets. The text 'RAP' is in purple, and 'regio Zwolle en omstreken' is in white and yellow.

RAP { regio Zwolle
en omstreken }